

ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น

ร่างพระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

สาระสำคัญ

เนื่องด้วยประชาชนที่ใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในการเข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะมักจะถูกดำเนินคดีที่เรียกว่า “การดำเนินคดีทางยุทธศาสตร์เพื่อปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะ” อยู่เสมอ โดยบริษัทเอกชนและหน่วยงานของรัฐใช้การฟ้องคดีดังกล่าวเพื่อหยุด ลงโทษ หรือต่อต้านบรรดานักเคลื่อนไหว แกนนำหรือสมาชิกชุมชน หรือประชาชน ที่ออกมาใช้เสรีภาพในการแสดงออก การแสดงความคิดเห็น การร้องเรียน การชุมนุมหรือการมีส่วนร่วมสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ ที่กระทบหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของบริษัทเอกชน การดำเนินนโยบายของรัฐบาล การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นนโยบายสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งการฟ้องคดีดังกล่าวผู้ฟ้องคดีไม่ได้มุ่งเอาชนะ แต่มุ่งลดทอนทรัพยากรและข่มขู่ให้ผู้ถูกฟ้องยอมยุติบทบาทหรือยุติการเข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะ และแม้สุดท้ายจำเลยจะสามารถต่อสู้คดีจนศาลยกฟ้อง แต่ก่อนหน้านั้นจำเลยหรือผู้ถูกฟ้องคดีจะต้องเสียค่าใช้จ่าย เหยียดการคุกคามกดดันทางอารมณ์และอื่น ๆ จนทำให้หยุดการมีส่วนร่วมสาธารณะไป การฟ้องคดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะจึงเป็นการคุกคามต่อสิทธิของบุคคลที่ถูกรับรองภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ของสหประชาชาติ ข้อ 19 ข้อ 21 และข้อ 22 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 มาตรา 42 และมาตรา 44 รวมถึงสิทธิในการร้องเรียนและสิทธิชุมนุมที่ถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 41 และมาตรา 43 ด้วยเหตุผลนี้ ในต่างประเทศที่มีการฟ้องคดีในลักษณะนี้เกิดขึ้น เช่น ในหลายมลรัฐของสหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย รวมถึงฟิลิปปินส์ จึงมีการตรากฎหมายขึ้นมาเพื่อจัดการกับการฟ้องคดีดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อรักษาความสมดุลในการส่งเสริมและปกป้องสิทธิตามรัฐธรรมนูญของบุคคลที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะและการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการฟ้องคดีโดยสุจริตเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น แม้ประเทศไทยจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 และมาตรา 165/2 เพื่อเป็นกลไกหนึ่งในการจัดการกับคดีที่มีการฟ้องโดยไม่สุจริต ซึ่งอาจรวมถึงคดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะด้วยก็ตาม แต่กฎหมายดังกล่าวยังมีข้อจำกัดด้านขอบเขตในการบังคับใช้ และยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องหลักเกณฑ์การพิจารณา รวมถึงการเยียวยาและการลงโทษคู่กรณีที่ฟ้องคดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะ

ดังนั้น เพื่อให้มีกลไกทางกฎหมายที่ชัดเจนสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนที่เข้าไปเกี่ยวข้อง นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ จึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เพื่อแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังต่อไปนี้

1) เพิ่มบทนิยาม “คดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะ” หมายความว่า การร้องทุกข์ กล่าวโทษ หรือฟ้องคดีต่อบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อข่มขู่ ก่อความ สร้างความกดดันอย่างไม่เหมาะสมหรือยับยั้ง การใช้หรือสนับสนุนการใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ ในการมีส่วนร่วมกับประเด็นสาธารณะ (ร่างมาตรา 3)

2) ให้อำนาจผู้ต้องหายื่นคำร้องขอความเป็นธรรมต่อพนักงานอัยการว่าเป็นคดีปิดกั้น การมีส่วนร่วมสาธารณะ และให้พนักงานอัยการดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมโดยไม่ชักช้า และ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นคดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะ ให้พนักงานอัยการนั้นออกคำสั่ง ไม่ฟ้อง (ร่างมาตรา 4)

3) ให้อำนาจจำเลยยื่นคำร้องก่อนการไต่สวนมูลฟ้องว่าคดีที่โจทก์ยื่นฟ้องเป็นคดีปิดกั้น การมีส่วนร่วมสาธารณะ และให้ศาลทำการไต่สวนโดยไม่ชักช้า โดยให้จำเลยผู้ยื่นคำร้องมีภาระพิสูจน์ ด้วยการแสดงพยานหลักฐานว่าเป็นคดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะ และหากจำเลยพิสูจน์ได้ว่าคดี ที่โจทก์ยื่นฟ้องนั้นเป็นคดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะ และโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าคดีมีมูลและ การกระทำของจำเลยเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์จริง ให้ศาลพิพากษายกฟ้อง และให้ศาลสั่ง ให้โฆษณาคำพิพากษาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในหนังสือพิมพ์หรือสื่ออื่น ๆ สื่อเดียวหรือหลายสื่อ ครั้งเดียวหรือหลายครั้ง โดยให้โจทก์เป็นผู้ชำระค่าโฆษณา และห้ามมิให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกัน นั้นอีก

ถ้าในคำร้องของจำเลยดังกล่าวมีคำขอบังคับให้โจทก์ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย โดยแสดงรายละเอียดและพยานหลักฐานตามสมควรเกี่ยวกับความเสียหายและจำนวนค่าสินไหม ทดแทนที่เรียกร้อง เมื่อจำเลยได้แสดงพยานหลักฐานสนับสนุนคำขอดังกล่าวนั้นแล้ว ให้ศาลมีอำนาจ ที่จะสั่งให้โจทก์ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ค่าทนายความ และค่าบรรเทาทุกข์ อื่น ๆ อย่างเหมาะสมตามพฤติการณ์แห่งคดีให้แก่จำเลยได้

ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการไต่สวนมูลฟ้องมาบังคับแก่การไต่สวนดังกล่าวข้างต้นโดยอนุโลม และหากศาลไต่สวนดังกล่าวข้างต้นแล้วไม่ต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องอีก (ร่างมาตรา 5)

ผู้เกี่ยวข้อง

1. เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม
2. อัยการสูงสุด
3. นายกสภาทนายความ
4. ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
5. ประชาชนทั่วไป

ประเด็นรับฟังความคิดเห็น

- 1) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดให้มีการเพิ่ม “คดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะ” ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- 2) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดให้ผู้ต้องหาสามารถยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการว่า คดีที่ตนถูกดำเนินคดีนั้นเป็นคดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะ และให้พนักงานอัยการออกคำสั่งไม่ฟ้องหากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นคดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะ
- 3) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดให้ก่อนการไต่สวนมูลฟ้องจำเลยสามารถยื่นคำร้องต่อศาลสามารถเพื่อขอพิสูจน์ว่าคดีที่โจทก์ยื่นฟ้องนั้นเป็นคดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะ และกรณีที่โจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าคดีมีมูลและการกระทำของจำเลยเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์จริง ให้ศาลพิพากษายกฟ้อง
- 4) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการกำหนดให้กรณีที่ศาลยกฟ้องจำเลยในคดีปิดกั้นการมีส่วนร่วมสาธารณะแล้ว และให้ศาลสั่งให้โฆษณาคำพิพากษาในหนังสือพิมพ์หรือสื่ออื่น ๆ โดยให้โจทก์เป็นผู้ชำระค่าโฆษณา และห้ามมิให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนั้นอีก ตลอดจนสั่งให้โจทก์ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ค่าทนายความ และค่าบรรเทาทุกข์อื่น ๆ อย่างเหมาะสมตามพฤติการณ์แห่งคดีตามคำร้องขอบังคับของจำเลยได้